

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 418

Gospodarka przestrzenna

Aktualne aspekty polityki

społeczno-gospodarczej i przestrzennej

Contemporary Problems of Socio-economic
and Spatial Policy

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Barbara Majewska
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Justyna Mroczkowska
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach internetowych
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-563-6

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp.....	9
Krzysztof Balcerek, Robert Masztalski: Ocena ruchu inwestycyjnego na obszarach oddziaływania dużego miasta na przykładzie wydanych w gminie Długołęka pozwoleń na budowę i decyzji o warunkach zabudowy / Assessment of investment dynamics on the city's impact area on the example of building permits in gmina Długołęka and conditions of building development	11
Bartosz Bartosiewicz: Polityka rozwoju lokalnego w kurczących się małych miastach / Local development policy in shrinking small towns.....	22
Magdalena Belof: Wrocławski obszar metropolitalny jako laboratorium planowania w obszarach funkcjonalnych / Wrocław metropolitan area as a laboratory of planning for functional areas	32
Henryk Brandenburg, Katarzyna Ficek-Wojciuch, Marek Magdoń, Przemysław Sekuła: Interesariusze projektów publicznych – sukces projektu publicznego w ujęciu specjalistów od zarządzania projektami / Public projects' stakeholders – success of public project according to the project management specialists	41
Marcin Feltynowski: Unsustainable spatial planning – the example of communities of the central region / Niezrównoważone planowanie przestrzenne – przykład gmin regionu centralnego	52
Zbigniew Forycki: Metody pomiaru efektywności projektów innowacyjnych / Methods in assessment of the efficiency of innovative projects.....	61
Anna Golejewska, Dorota Czyżewska: Smart specialisation in the regions of eastern Poland – case study / Inteligentne specjalizacje w województwach Polski Wschodniej – studium przypadku	69
Eleonora Gonda-Soroczyńska: Klaster Polski Radon elementem innowacyjnej współpracy na rzecz rozwoju turystyki uzdrowiskowej w województwie dolnośląskim / Polish Cluster Radon as the element of innovative cooperation for the development of SPA tourism in Lower Silesia region	78
Ewa Gralik-Żmudzińska: Przekształcenie samodzielnego publicznego zespołu opieki zdrowotnej jako proces decyzyjny organów powiatu jeleniogórskiego / Conversion of a public, independent health care complex as a decision-making process of Jelenia Góra district's authorities.....	88
Arkadiusz Halama: Ocena wartości rekreacyjnej zbiornika „Wilkówka” / Assessment of the recreational value of water reservoir „Wilkówka”	99

Maria Heldak: Zasady nabywania gruntów pod drogi publiczne w Polsce / The principles of land acquisition for public roads in Poland.....	107
Marian Kachniarz, Kacper Siwek: Wydajność pracy w samorządzie terytorialnym / Labour productivity in local government.....	117
Wojciech Kisiała: Zmiany nierówności poziomu rozwoju gospodarczego powiatów w Polsce – konwergencja czy dywergencja? / Changes in the level of economic inequalities across poviats in Poland – convergence or divergence?.....	127
Dariusz Klimek: Wpływ imigracji zarobkowej na rozwój gospodarczy kraju i regionów / Effect of labor migration on economic development of the country and the regions.....	136
Lidia Kłos: Rzeczowo-ekologiczne efekty realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych / Material and ecological aspects of the implementation of the National Program of the Municipal Wastewater Treatment.....	145
Janusz Kot, Ewa Kraska: Władze lokalne i regionalne jako animator tworzenia, funkcjonowania i rozwoju klastrów (na przykładzie województwa świętokrzyskiego) / Local and regional authorities as facilitators for the formation, operation and development of clusters (with examples from the Świętokrzyskie Province).....	156
Krzysztof Krzyżak: Dysfunkcje w wykonywaniu usług publicznych – przykład budowy i eksploatacji oświetlenia miejsc publicznych / Dysfunctions in the performance of public services – example of building and exploitation of the lighting of public areas.....	167
Alina Kulczyk-Dynowska: Przestrzenne i finansowe aspekty funkcjonowania obszaru chronionego – przykład Kampinoskiego Parku Narodowego / Spatial and financial aspects of the activity of protected area on the example of Kampinos National Park.....	179
Alina Kulczyk-Dynowska: Przestrzenne i finansowe aspekty funkcjonowania obszaru chronionego – przykład Wolińskiego Parku Narodowego / Spatial and financial aspects of the activity of protected area on the example of Wolin National Park.....	188
Zbigniew Kuriata: Zarządzanie krajobrazem kulturowym Polanowic, gmina Byczyna – wizja mieszkańców wsi / Cultural landscape management in Polanowice, Byczyna municipality – vision of village residents.....	198
Tadeusz Lasota, Leszek Stanek: Analiza rynku nieruchomości powiatu wrocławskiego na tle studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin / Analysis of the real estate market of the poviats Wrocław on the background of studies of conditions and directions of spatial development of municipalities.....	209
Grażyna Leśniewska: Przemoc ekonomiczna wobec kobiet – przezroczysty problem / Economic violence against women – the transparent problem..	219

Jerzy Ładysz, Magdalena Mayer: Czynniki i przejawy suburbanizacji post-industrialnej w miastach średnich województwa dolnośląskiego na przykładzie Bolesławca i Jeleniej Góry / Factors and consequences of post-industrial suburbanization in towns of Lower Silesia on the example of Bolesławiec and Jelenia Góra.....	226
Urszula Markowska-Przybyła: Determinanty kapitału społecznego w kontekście możliwości oddziaływania władz publicznych / Determinants of social capital in the context of the ability to influence by the public authorities.....	240
Piotr Paczowski: Dialog obywatelski kreatorem rozwoju lokalnego / Civil dialogue as a creator of local development	252
Sławomir Palicki, Paulina Stachowska: Estetyzacja artystyczna w procesach rewitalizacji miast / Artistic aesthetization in urban revitalization processes	264
Zbigniew Piepiora: Przeciwdziałanie skutkom powodzi i susz w województwie lubelskim / The counteraction of floods' and droughts' effects in Lublin voivodeship.....	274
Katarzyna Przybyła: Wpływ Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości na rozwój Jeleniej Góry i powiatu jeleniogórskiego / The impact of the Kamienna Góra Small Enterprise Special Economic Zone on the development of Jelenia Góra and the Jelenia Góra powiat	285
Beata Rosicka: Funkcja turystyczna sudeckich obiektów podziemnych z czasów II wojny światowej / Tourist function of the underground facilities from the word war II in the Sudetes	294
Kacper Siwek: Aglomeracja wałbrzyska w świetle teorii sieci – wybrane zagadnienia / The Wałbrzych agglomeration in the light of network theory – selected issues.....	302
Anna Skorwider-Namiołko, Jarosław Skorwider-Namiołko: Poziom rozwoju gospodarki odpadami na obszarach atrakcyjnych turystycznie / The level of waste management development in the touristic areas.....	311
Beata Skubiak, Barbara Kryk: Tworzenie potencjału rozwojowego obszarów problemowych na przykładzie województwa zachodniopomorskiego / Creation of the development potential of problem areas on the example of West Pomeranian voivodeship.....	318
Olimpia Stanaszek: Zagospodarowanie przestrzenne terenów o wysokiej wartości kulturowej – na przykładzie translokacji zabudowy łużyckiej Zagrody Kołodzieja / Land management on the areas of high cultural value – on the example of translocation of Lausitz building “Kołodziej Hut”	329
Marta Szaja: Wpływ wybranych aspektów przestrzennych na rozwój społeczno-gospodarczy samorządów gminnych – na przykładzie gmin nadmorskich województwa zachodniopomorskiego / The influence of chosen spa-	

tial aspects on socio-economic development of local self-governments – the example of maritime communes of the West Pomeranian voivodeship)	340
Beata Warczewska: Przekształcenia struktury funkcjonalno-przestrzennej miejscowości zlokalizowanych w granicach parku krajobrazowego / Transformation of the functional and spatial structure of villages located in the borders of landscape park	350
Beata Wieteska-Rosiak: Kierunki rozwoju transportu zrównoważonego w miastach w kontekście zmian klimatu / Directions of sustainable transportation development in the context of climate change	362

Wprowadzenie

Artykuły zamieszczone w niniejszym, piętnastym zeszycie „Gospodarki Przestrzennej”, przygotowanym w Katedrze Gospodarki Przestrzennej Wydziału Ekonomii, Zarządzania i Turystyki Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, poświęcone są wybranym problemom planowania i zagospodarowania przestrzennego. Wszystkie publikowane teksty odzwierciedlają aktualne problemy badawcze Autorów z rozmaitych dziedzin gospodarki przestrzennej. W zeszycie zaprezentowano wyniki badań naukowych dotyczących takich obszarów gospodarki przestrzennej, jak: kurczące się małe miasta, obszary metropolitalne, efektywność projektów innowacyjnych, turystyka uzdrowskowa, wartość rekreacyjna zbiorników wodnych, wydajność pracy w samorządzie terytorialnym, klastry, potencjał rozwojowy obszarów problemowych, zarządzanie krajobrazem kulturowym na obszarach wiejskich, czynniki i przejawy suburbanizacji postindustrialnej, inwestycje na obszarach oddziaływania dużych miast, funkcja turystyczna obiektów podziemnych, transport zrównoważony w miastach i inne. Treści zawarte w artykułach stanowią osobiste poglądy Autorów na przedstawione w nich problemy. Każdy artykuł podlegał recenzowaniu przez dwóch recenzentów z wiodących ośrodków naukowych w kraju.

Wyrażamy przekonanie, że publikacja ta będzie stanowiła istotny wkład w rozwój gospodarki przestrzennej jako interdyscyplinarnej dziedziny wiedzy, będzie także inspiracją do dalszych badań i analiz porównawczych. Większość artykułów, oprócz wartości czysto naukowej, ma także walor aplikacyjny. Pozwala to z optymizmem spoglądać w przyszłość tej szybko rozwijającej się dziedziny naukowej, jaką jest gospodarka przestrzenna.

W imieniu Komitetu Redakcyjnego

Jacek Potocki, Jerzy Ładysz

Dariusz Klimek

Politechnika Łódzka
e-mail: dariuszklimek2@gmail.com

WPLYW IMIGRACJI ZAROBKOWEJ NA ROZWÓJ GOSPODARCZY KRAJU I REGIONÓW

EFFECT OF LABOR MIGRATION ON ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTRY AND THE REGIONS

DOI: 10.15611/pn.2016.418.14

Streszczenie: W pierwszej części artykułu autor opisuje wyniki zagranicznych i krajowych badań dotyczących wpływu zatrudnienia imigrantów na gospodarkę krajów i regionów, w szczególności wpływ na rozwój gospodarczy mierzony wskaźnikiem PKB oraz poziom bezrobocia w kraju lub regionie, a także poziom wynagrodzeń pracowników lokalnych. W drugiej części artykułu, na podstawie aktualnych danych statystycznych, autor prowadzi rozważania dotyczące wpływu na rynek pracy zatrudnienia migrantów w Polsce w jej poszczególnych regionach.

Słowa kluczowe: migracja, rozwój gospodarczy, bezrobocie, wynagrodzenia.

Summary: In the first part of the article, the author presents the results of foreign and national research concerning the impact of the hiring the immigrants on the economy of countries and regions – in particular, the impact on the economic growth measured by GDP and the level of unemployment in the country or region and wages of local workers. In the second part of the article, basing on current statistical data, the author focuses on the effects of employment of migrants in Poland in its particular regions.

Keywords: migration, economic development, unemployment, wages.

1. Wstęp

Badacze procesów migracji przez ostatnich kilkadziesiąt lat analizowali wpływ migracji zarobkowych na rozwój gospodarczy regionów i krajów, w szczególności próbowali określać wpływ migracji na wzrost PKB, poziom bezrobocia oraz wynagrodzenia pracowników na lokalnych rynkach pracy. Badaniami tej problematyki zajmowali się przede wszystkim naukowcy z krajów bardzo wysoko rozwiniętych

w Europie Zachodniej, a także USA, Kanadzie i Australii, w których udział migrantów w ogólnej liczbie ludności jest wysoki.

Celem artykułu jest ocena wpływu imigracji zarobkowej do Polski na rozwój kraju, w szczególności regionów. W pierwszej części opracowania, w oparciu o literaturę zagraniczną i krajową, przedstawione są wyniki badań w tej tematyce przeprowadzonych za granicą oraz rezultaty pierwszych prób takich badań w Polsce¹. W części drugiej przedstawiona została wielkość migracji do Polski w poszczególnych regionach.

2. Wpływ imigracji zarobkowej na rozwój krajów i regionów – doświadczenia zagraniczne

W krajach Europy Zachodniej, USA, Kanadzie i Australii badacze uzyskiwali jednoznacznie pozytywne rezultaty badań w zakresie wpływu zatrudniania migrantów na PKB (tab. 1).

Tabela 1. Wybrane opinie i wyniki badań dotyczące wpływu migrantów na PKB

W Stanach Zjednoczonych w przygotowanym w 1997 roku Raporcie Komisji ds. Reformy Imigracji powołanej przez Kongres stwierdzono, że migranci przyczyniali się do wypracowania dodatkowych 10 mld dolarów rocznie, co stanowi równoważnik niespełna tygodniowych dochodów państwa [U.S. Commission on Immigration Reform 1997].
W Europie zespół badaczy z Wielkiej Brytanii, przeprowadzając analizę ekonomiczną 15 krajów Europy w odniesieniu do lat 1991-1995, stwierdził, że na każdy 1% wzrostu liczby ludności wskutek imigracji – odnotowano wzrost PKB w krajach Unii od 1,25% do 1,5% [Glover i in. 2001].
T. Boeri i H. Brücker, prowadząc w momencie akcesji badania przepływów migrantów pomiędzy nowo przyjętymi w 2004 roku 10 krajami i dotychczasowymi 15 krajami Unii Europejskiej, oszacowali, że jeśli liczba migrantów z nowo przyjętych krajów wyniesie 3% ich populacji, spowoduje to wzrost PKB w UE o 0,5% [Boeri, Brücker 2005].

Źródło: wskazane w tabeli.

Podobnie pozytywne wnioski formułują badacze co do wpływu migrantów na poziom bezrobocia, w tym przypadku wyniki badań nie dowodzą związku pomiędzy napływem migrantów a poziomem bezrobocia, jeśli zaś już niektórzy badacze wskazują na taki związek, to jest on stosunkowo niewielki (tab. 2).

¹ Większość badań i publikacji dotyczących migracji i jej wpływu na gospodarkę pochodzi sprzed wielu lat. W USA badania migracji związane były ze zwiększonym napływem migrantów z Meksyku i innych krajów Ameryki Środkowej w latach 80. i 90. ubiegłego wieku, w krajach Europy Zachodniej nasilenie badań procesów migracji i publikacji w tym zakresie miało miejsce kilka lat przed akcesją do UE nowych krajów w 2004 roku i kilka lat po niej.

Tabela 2. Wybrane opinie i wyniki badań dotyczące wpływu migrantów na bezrobocie

W Australii po przeanalizowaniu imigracji w okresie recesji (lata 1974-1975, 1982-1983, 1992-1993) nie stwierdzono występowania zależności pomiędzy napływem migrantów a bezrobociem. Przeciwnie, zauważono, że migranci tworzą nowe miejsca pracy w liczbie odpowiadającej liczbie napływających migrantów [Castles, Iredale, Vesta, za: Stalker 2001].
Inni badacze tej problematyki z Australii w tym czasie porównali procentowy udział migrantów w społeczeństwie z poziomem bezrobocia i uznali, że nie ma żadnego związku pomiędzy bezrobociem a imigracją [Coppel, Dumont, Visco 2001].
W USA jednymi z pierwszych, którzy badali wpływ migrantów na rynek pracy, byli G. Borjas i J. Simon. Jak wynika z opublikowanych rezultatów badań, nie udało im się stwierdzić, że imigracja przynosi szkodliwe efekty w postaci wzrostu bezrobocia w kraju przyjmującym migrantów [Borjas (red.) 2000].
A.S. Roy twierdzi, że poszczególne grupy zawodowe mogą doświadczyć konkurencji ze strony imigrantów, ale ma to niewielki wpływ na ogólną liczbę miejsc pracy albo nawet nie ma żadnego [Roy 1997].
Nieco odmienne wyniki badań uzyskało dwóch badaczy europejskich w badaniach przeprowadzonych w 18 europejskich krajach. Oszacowali oni, że jeśli ogólne zatrudnienie migrantów wzrasta o 10%, to zatrudnienie pracowników rodzimych spada średnio od 0,2 do 0,7% [Angrist, Kugler 2003].

Źródło: wskazane w tabeli.

Wyniki badań dotyczące wpływu zatrudnienia migrantów na wynagrodzenia pracowników na lokalnym rynku pracy są bardziej zróżnicowane. Wprawdzie większość opinii wskazuje na brak takiego oddziaływania, ale kilku badaczy dostrzegło wyraźny wpływ migrantów na wynagrodzenia rodzimych pracowników (tab. 3).

W kwestii wpływu zatrudnienia migrantów na wynagrodzenia spotyka się także opinie przeciwne do powyższych, tj. migranci wpływają na poziom wynagrodzeń. Niektórzy badacze po szczegółowej analizie wyników badań empirycznych z całego świata, dotyczących wpływu migrantów na zatrudnienie i wynagrodzenia, stwierdzili, „że istnieje bardzo mało dowodów na to, że takiego wpływu nie ma” [Blanchflower i in. 2007]. Potwierdzili więc to, co nieco wcześniej podał „The Economist”, iż w Southampton w Wielkiej Brytanii płace pracowników budowlanych spadły prawie o połowę w związku z pojawieniem się dużej liczby migrantów z krajów nowo przyjętych do Unii Europejskiej, którzy gotowi byli do podjęcia pracy za niższe stawki od dotychczasowych [Second Thoughts 2006]. Jeszcze wcześniej w Niemczech DeNew i Zimmermann obliczyli, że wzrost liczby migrantów o 1% spowodował przeciętnie spadki godzinowych zarobków niemieckich robotników o 4,1% [DeNew, Zimmermann 1994]. Natomiast M. Gefin i B. Kaiser z Uniwersytetu w Bernie, badając w 2010 roku wpływ zatrudniania migrantów w Szwajcarii, doszli do wniosku, że ich zatrudnianie wpływa w większym stopniu na zarobki już przebywających w Szwajcarii migrantów aniżeli na zarobki rodzimych pracowników.

Tabela 3. Wybrane opinie i wyniki badań dotyczące wpływu migrantów na wynagrodzenia pracowników na lokalnym rynku pracy

<p>W 1980 roku około 125 tysięcy Kubańczyków, głównie niewykwalifikowanych robotników i ich rodzin, opuściło w ciągu sześciu miesięcy Kubę i przybyło do Miami na Florydzie. Powiększyło to zasoby tego miasta o 7%, ale nie miało większego wpływu na kształtowanie się zarobków miejscowej ludności ani na poziom zatrudnienia. Zauważono jedynie, że niektórzy miejscowi robotnicy, w obawie przed konkurencją, opuszczali tereny, na które masowo przybywali migranci [Butcher, Card 1991].</p>
<p>Amerikanin D. Card analizował także relacje między falami napływu imigrantów na amerykański rynek pracy a falami wewnętrznej migracji Amerykanów. We wnioskach wskazał zmiany w jakości zasobów pracy w obu zbiorowościach i związane z tym zmiany w strukturze zatrudnienia i wysokości wynagrodzenia za pracę [Card 2001].</p>
<p>W Wielkiej Brytanii wnioski z badań były podobne do amerykańskich, tj. nie stwierdzono żadnego wpływu imigrantów na zarobki na lokalnym i krajowym rynku pracy lub zaledwie nieznaczny wpływ. Z prowadzonych badań wynikało, że wzrost liczby migrantów o 1% na brytyjskim rynku pracy powoduje zmianę zarobków Brytyjczyków w granicach od 0,02% do 0,08% [Balicki, Stalker 2006].</p>
<p>Inni eksperci oszacowali, iż wzrost o 1% liczby pracujących migrantów w Wielkiej Brytanii redukuje zarobki o 0,3% [Reed, Latorre 2009].</p>
<p>S. Longhi i inni badacze wskazali na jeszcze mniejszy wpływ, twierdząc, że wzrost liczby migrantów o 1% powoduje spadek wynagrodzeń o 0,1% [Longhi i in. 2005].</p>
<p>Do podobnych wniosków co do niewielkiego lub niemal żadnego wpływu migrantów na wynagrodzenia doszli w 2005 roku trzech badacze rynku pracy w Wielkiej Brytanii [Dustmann i in. 2005].</p>
<p>Nieco wcześniej, w 2003 roku, Ch. Dustmann i inni eksperci, odnosząc się do modeli, w których zakłada się wpływ migrantów na zarobki, pisali: „jeśli gospodarka opisana zostanie przez duży i heterogeniczny system, to wpływ migrantów na zatrudnienie i zarobki może być niezauważalny” [Dustmann i in. 2003].</p>

Źródło: wskazane w tabeli.

Zwrócić jednak trzeba uwagę, że niektórzy badacze migracji, mający duży dorobek teoretyczny i empiryczny, kontestują wprost możliwość sformułowania jednoznacznych prawidłowości pomiędzy migracją a rozwojem. Jak twierdzą S. Castles i M.J. Miller, „powiązania między migracją a rozwojem są zbyt złożone, żeby dało się sformułować jakiegokolwiek proste uogólnienie” [Castles, Miller 2011]. Podobne wnioski sformułował A.T. Moisa, który przeprowadził dość szeroką analizę porównawczą roli pracowników – obcokrajowców i pracowników rodzimych w gospodarce USA. Badania obejmowały lata 1996–2000. Wyniki badań nie były korzystne dla obcokrajowców. Autor stwierdził, że obcokrajowcy wnoszą do życia społecznego te same co dawniej problemy wynikające z różnic rasowych i etnicznych, wieku, braku kwalifikacji i niskiego poziomu wykształcenia w stosunku do pracowników rodzimych. Ale autor jednocześnie zwrócił uwagę, że występują trudności w ocenianiu roli obcokrajowców w stosunku do pracowników rodzimych [Moisa 2002].

3. Imigracja zarobkowa do Polski – korzyści i niekorzyści

Także w Polsce podejmowane były próby badania wpływu migracji na rozwój gospodarczy i rynek pracy. Nie analizowano natomiast wpływu migrantów na PKB.

Badania procesów migracji do Polski wśród przedsiębiorców i gospodarstw domowych przeprowadził m.in. zespół pod kierunkiem S. Golinowskiej w ramach projektu „Popyt na pracę cudzoziemców” [Golinowska (red.) 2004]. S. Golinowska korzyści i koszty imigracji odnosiła zarówno do pracowników, jak i do pracodawców, wskazując je oddzielnie w kilku obszarach, m.in.: w przedsiębiorstwach dużych i małych, podmiotach usługowych, w rolnictwie i gospodarstwach domowych.

M. Lesińska określiła łączne skutki pozytywne i negatywne migracji do Polski, bez wskazywania obszarów występowania skutków. Do podstawowych skutków pozytywnych autorka zaliczyła m.in.: elastyczność reakcji na potrzeby rynku, możliwość pozyskania taniej siły roboczej, niski koszt dla systemu zabezpieczenia społecznego. Negatywnych skutków autorka wskazała mniej i trudno nie odnieść wrażenia, iż mają one jakby mniejszą wagę w stosunku do szeregu wskazywanych korzyści [Lesińska 2012].

Tabela 4. Zezwolenia na pracę w Polsce według województw i wybranych sekcji PKD w 2014 i I połowie 2015 roku

Kraj i województwa	Ogółem	Rolnictwo, leśnictwo	Przemysł	Budownictwo	Handel	Transport, magazyny	Hotele, gastrologia	Edukacja	Ochrona zdrowia	Gospodarstwa domowe
Ogółem Polska	43 663	2333	2167	7084	6610	4291	2835	282	275	5780
Mazowieckie	24 350	1175	133	5103	4261	1570	1657	127	82	5314
Wielkopolskie	2705	271	159	158	232	491	122	11	44	31
Małopolskie	2668	31	925	227	404	200	112	32	10	66
Pomorskie	2083	14	75	419	193	43	148	9	8	155
Dolnośląskie	1998	58	373	168	128	74	186	18	27	67
	I-VI 2015									
Ogółem Polska	27 193	1542	1745	4982	2515	3156	1177	772	193	1280
Mazowieckie	13 864	728	79	3668	1405	1007	603	403	73	371
Małopolskie	2315	29	1015	83	224	189	58	188	71	133
Wielkopolskie	1636	156	111	134	67	357	27	11	0	195
Pomorskie	1525	10	66	217	91	112	78	66	18	75
Kujawsko- pomorskie	1287	15	103	20	246	49	6	0	0	117

Źródło: opracowano na podstawie: [Cudzoziemcy 2015].

Niektórzy autorzy zwracają uwagę, że oprócz takich funkcji, jak kulturowa i demograficzna, migracja pełni przede wszystkim funkcję ekonomiczną, rozumianą zarówno w skali makro (np. wpływ na bilans handlowy), jak i w skali mikro (uzupełnianie niedoborów w zatrudnieniu, zwiększanie elastyczności pracy, wpływ na wyniki ekonomiczne przedsiębiorców). Jednocześnie akcentuje się, że pomimo zatrudniania migrantów na stanowiskach w większym stopniu substytucyjnych niż komplementarnych w stosunku do pracowników rodzimych, wypieranie polskich pracowników z rynku pracy ma charakter incydentalny [Klimek 2015].

O potrzebie badań świadczy rosnąca szybko liczba migrantów zarobkowych w Polsce. Liczba zezwoleń na pracę dla migrantów od kilku lat oscyluje wokół 40 tysięcy. Zauważalny wzrost, biorąc pod uwagę I półrocze 2015 roku, może nastąpić dopiero w bieżącym (2015) roku (tab. 4).

Liczba oświadczeń pracodawców stosunkowo szybko wzrastała od 2008 roku do końca 2011, potem w latach 2012-2013 utrzymywała się na zbliżonym poziomie do lat poprzednich. Wydarzenia na Ukrainie trwające od początku 2014 roku spowodowały gwałtowny przyrost migrantów w 2014 i jeszcze większy w I półroczu 2015. Jeśli trend nie zostanie odwrócony, możemy się spodziewać ok. 500 tys. lub więcej migrantów z Ukrainy stale zatrudnionych na polskim rynku pracy. Powoduje to, że prawdopodobna liczba migrantów w stosunku do liczby pracujących może zbliżyć się do 3%.

4. Znaczenie imigracji zarobkowej do Polski w regionach

Znaczenie imigracji zarobkowej w Polsce jest zróżnicowane zarówno pod względem skali migracji, jak i charakteru zatrudnienia. W 2014 roku najwięcej zezwoleń na pracę wydano w województwach: mazowieckim (55,8%), wielkopolskim (6,2%), małopolskim (6,1%), pomorskim (4,8%) i dolnośląskim (4,6%). Odsetek zezwoleń w pozostałych województwach nie przekraczał 4% ogółu. Zezwolenia na pracę w 2014 roku najczęściej otrzymywali przedstawiciele zawodów budowlanych (głównie Ukraińcy), handlowcy (migranci z Chin i Wietnamu) oraz gospodynie domowe (Ukraińki). Rzadko w ten sposób zatrudniani byli migranci w rolnictwie.

W I półroczu 2015 roku sytuacja nie uległa istotnej zmianie w zakresie struktury rozmieszczenia migrantów w Polsce, podejmujących pracę na podstawie zezwolenia na pracę, zwiększyła się jedynie liczba zezwoleń w stosunku do I półrocza 2014 roku. Poza najważniejszym dla migrantów województwem, tj. mazowieckim (51% ogółu zezwoleń), migranci najczęściej podejmowali pracę w tych samych województwach co w 2014 roku. Tak samo jak w 2014 roku najmniej migrantów podejmujących pracę na podstawie zezwoleń było w warmińsko-mazurskim, podlaskim i świętokrzyskim (tab. 5).

Regionem w Polsce skupiającym ponad 50% migrantów pracujących na podstawie oświadczenia pracodawcy jest województwo mazowieckie. W szczególności jest to miasto stołeczne Warszawa, gdzie podejmują pracę migranci zatrudniani w gospodarstwach domowych, oraz w powiecie Grójec i okolicznych powiatach

(obejmujących także teren m.in. województwa łódzkiego), w których zatrudniani są do prac w rolnictwie, w szczególności prac związanych ze zbiorami owoców (tab. 5 i 6).

Tabela 5. Oświadczenia pracodawców o zamiarze zatrudnienia migrantów w Polsce według krajów i województw w 2014 i I połowie 2015 roku

Kraj i województwa	Ogółem	Ukraina	Mołdowa	Białoruś	Gruzja	Rosja	Armenia
	2014						
Ogółem	387 398	372 946	6331	4017	2103	1227	774
Mazowieckie	202 909	194 971	3564	2293	1024	653	404
Dolnośląskie	36 822	36 112	379	107	114	77	33
Lubelskie	26 274	25 469	93	453	144	64	51
Wielkopolskie	21 987	21 028	453	208	215	50	33
Małopolskie	20 040	19 319	463	100	47	84	27
I-VI 2015							
Ogółem	410 808	402 674	3609	2311	918	829	467
Mazowieckie	193 758	189 522	1829	1199	434	555	219
Lubelskie	35 889	35 338	138	288	48	35	42
Dolnośląskie	34 748	34 417	153	68	62	24	24
Wielkopolskie	24 344	23 917	168	133	49	47	30
Małopolskie	20 385	19 772	416	61	96	21	19

Źródło: opracowano na podstawie: [Cudzoziemcy 2015].

Tabela 6. Oświadczenia pracodawców o zamiarze zatrudnienia migrantów według wybranych sekcji PKD w 2014 i I półroczu 2015 roku

Wybrane sekcje PKD	Liczba oświadczeń w 2014 roku		Liczba oświadczeń w I-VI 2015 roku	
	ogółem	w tym Ukraina	ogółem	w tym Ukraina
Ogółem	387 398	372 946	410 808	402 672
Rolnictwo, leśnictwo, rybactwo	178 246	176 651	181 411	180 396
Budownictwo	54 775	52 525	58 226	57 310
Przetwórstwo przemysłowe	44 151	42 191	41 422	40 232
Handel hurtowy i detaliczny	16 172	15 075	18 137	17 720
Gospodarstwa domowe	12 783	12 525	16 048	15 922
Transport i gospodarka magazynowa	12 448	10 717	12 010	10 887

Źródło: opracowano na podstawie: [Cudzoziemcy 2015].

W pozostałych województwach liczba migrantów jest także zróżnicowana. Województwa, takie jak lubelskie i dolnośląskie, przyjmują ponad 20-krotnie większą liczbę migrantów niż województwo warmińsko-mazurskie. Widoczna jest zależność pomiędzy wyższym poziomem dochodów ludności i niższym poziomie bezrobocia a liczbą migrantów w danym województwie.

5. Wnioski

1) Doświadczenia zagraniczne i polskie wskazują zarówno na korzystny wpływ migracji na rozwój poszczególnych krajów (wzrost PKB), jak i na brak negatywnego wpływu na poziom bezrobocia na lokalnych rynkach pracy. W przypadku poziomu wynagrodzeń większość badaczy wskazuje na niewielki spadek poziomu wynagrodzeń pracowników lokalnych w wyniku napływu migrantów, co można uznać za zjawisko korzystne lub niekorzystne w zależności od pozycji oceniającego.

2) Zauważyć można znaczne rozbieżności pomiędzy prezentowanymi wyżej generalnie pozytywnymi ocenami naukowców w zakresie skutków migracji dla gospodarki (wzrost PKB) i brakiem negatywnych skutków dla pracowników rodzimych (brak wpływu na poziom bezrobocia, ograniczony wpływ na wynagrodzenia, tj. tylko wynagrodzenia pracowników przy pracach prostych, niewymagających kwalifikacji) a często niekorzystnymi ocenami społecznymi i medialnymi tych procesów i samych migrantów.

3) Rosnący poziom imigracji zarobkowej w Polsce (ok. 3% ogółu pracujących) wskazuje, że możliwe i celowe jest analizowanie wpływu imigracji w Polsce na gospodarkę całego kraju w postaci np. wzrostu PKB, bezrobocia czy poziomu wynagrodzeń zarówno w skali całego kraju, jak i poszczególnych województw. Do tej pory nie ma w Polsce badań dotyczących wpływu imigrantów na PKB.

4) Szczególnie wskazane byłoby badanie wpływu migrantów na poziomie mikro u przedsiębiorców zatrudniających migrantów pod kątem korzyści i niekorzyści. Celowe jest tu znalezienie odpowiedzi na pytania dotyczące: ewentualnego wypierania polskich pracowników z miejsc pracy; wydajności i jakości pracy migrantów w stosunku do pracowników rodzimych; ewentualnych korzyści ekonomicznych dla przedsiębiorcy związanych z zatrudnianiem migrantów.

Literatura

- Angrist J.D., Kugler A.D., 2003, *Protective or counter-productive? Labour market institutions and the effect of immigration on EU natives*, Economic Journal, vol. 113, no. 488.
- Balicki J., Stalker P., 2006, *Polityka imigracyjna i azyłowa*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa.
- Blanchflower D., Saleheen J., Shadforth C., 2007, *The Impact of the Recent Migration From Eastern Europe on the UK Economy*, Bank of England, <http://www.bankofengland.co.uk/publications/speeches/2007/speech297.pdf> (4.09.2015).

- Boeri T., Brücker H., 2005, *Why are Europeans so tough on migrants?*, *Economic Policy*, (20) 44.
- Borjas G. (red.), 2000, *Issues in the Economics of Immigration*, The University of Chicago Press.
- Butcher K., Card D., 1991, *Immigration and Wages: Evidence from the 1980s*, *American Economic Review*, vol. 81, s. 292-296.
- Card D., 2001, *Immigrant inflows, native outflows, and the local labor market impacts of higher immigrations*, *Journal of Labor Economics*, no. 1, s. 22-64.
- Castles S., Iredale R., Vesta E., 1994, *Australian immigration between globalization and recession*, *International Migration Review*, vol. 28, no. 2.
- Castles S., Miller M.J., 2011, *Migracje we współczesnym świecie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Coppel J., Dumont J., Visco I., 2001, *Trends in immigration and economic consequences*, OECD Economics Department Working Papers no. 284.
- Cudzoziemcy pracujący w Polsce – statystyki, 2015, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, <http://www.mpips.gov.pl/analizy-i-raporty/cudzoziemcy-pracujacy-w-polsce-statystyki/> (4.09.2015).
- DeNew J., Zimmermann K., 1994, *Native wage impacts of foreign labor: A random effects panel analysis*, *Journal of Population Economics*, 7(2), s. 177-192.
- Dustmann Ch., Fabbri F., Preston I., 2005, *The impact of migration on the British labour market*, *The Economic Journal*, no., 115 (November), s. 324-341.
- Dustmann Ch., Fabbri F., Preston I., Wadsworth J., 2003, *The local labour market effects of immigration in the UK*, Home Office Report, nr 06/03, <http://www.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs2/rdsolr0603.pdf> (3.09.2015).
- Glover S., Gott C., Loizillon A., Portes J., Price R., Spencer S., Srinivasan V., Willis C., 2001, *Migration: An Economic and Social Analysis*, RDS Occasional Paper, no. 67, London.
- Golinowska S. (red.), 2004, *Popyt na pracę cudzoziemców. Polska i sąsiedzi*, IPiSS, Warszawa.
- Klimek D., 2015, *Funkcja ekonomiczna migracji z Ukrainy do Polski*, Monografie Politechniki Łódzkiej, Łódź.
- Lesińska M., 2012, *Polityka migracyjna Polski a procesy napływowe z Ukrainy*, [w:] Z. Brunarska, M. Grotte, M. Lesińska, *Migracje obywateli Ukrainy do Polski w kontekście rozwoju społeczno-gospodarczego: stan obecny, polityka, transfery pieniężne*, CMR Working Paper, Nr 60 (118), Warszawa.
- Longhi S., Nijkamp P., Poot J., 2005, *A meta-analytic assessment of the effect of immigration on wages*, Discussion Paper no. 134/3, Tinbergen Institute, Amsterdam 2005, <http://ideas.repec.org/e/ppo117.html> (2.09.2015).
- Moisa A.T., 2002, *The role of foreign-born workers in the U.S. economy*, *Monthly Labor Review*, no. 5, s. 3-14.
- Reed H., Latorre M., 2009, *The Economic Impacts of Migration on the UK Labour Market*, Economics of Migration Working Paper 3, Institute for Public Policy Research, http://zanran_storage.amazonaws.com/www.newunionism.net/ContentPages/50595219.pdf (3.09.2015).
- Roy A.S., 1997, *Job displacement effects of Canadian immigrants by country of origin and occupation*, *International Migration Review*, vol. 31, no. 1, s. 150-161.
- Second Thoughts*, 2006, *The Economist*, 26.08.
- Stalker P., 2001, *The No-nonsense Guide to International Migration*, Verso, London.
- U.S. Commission on Immigration Reform, 1997, *Becoming an American: Immigration and Immigrant Policy*, <http://www.utexas.edu/lbj/uscir/becoming/full-report.pdf> (3.09.2015).